

**Bryssel den 19 juni 2026
(OR. en)**

10400/26

**SOC 390
EMPL 209
EDUC 260
ECOFIN 802
COMPET 806
ENV 789
ENER 421
JAI 859
GENDER 113
JEUN 156
SAN 502**

NOT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Bedömning av 2026 års landsspecifika rekommendationer och av genomförandet av 2025 års landsspecifika rekommendationer: Yttrande från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd – <i>Godkännande</i>

För delegationerna bifogas yttrandet från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd om bedömningen av 2026 års landsspecifika rekommendationer och av genomförandet av 2025 års landsspecifika rekommendationer, för godkännande av rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) vid mötet den 29 juni 2026.

Addendum till denna not:

- Sysselsättningskommitténs och kommittén för socialt skydds översyner av den sociala konvergensen 2026 – landsspecifika slutsatser (ADD 1)
- Sysselsättningskommitténs översyner av den multilaterala övervakningen 2026 – landsspecifika slutsatser (ADD 2)
- Kommittén för socialt skydds multilaterala översyner av genomförandet 2026 – landsspecifika slutsatser (ADD 3)

Yttrande från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd om den europeiska planeringsterminen 2026

Ingress

Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd ansvarar för genomförandet av den europeiska planeringsterminen på områdena sysselsättning, kompetens och socialpolitik.¹

Under den europeiska planeringsterminen 2026 har kommittéerna därför gjort följande:

- Inför mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 9 mars utarbetade de den årliga *rekommendationen om den ekonomiska politiken i euroområdet* och den *gemensamma sysselsättningsrapporten*, tillsammans med åtföljande slutsatser från rådet. Sysselsättningskommittén utarbetade också den allra första *rekommendationen om humankapital i EU*².
- Inför mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 29 juni utarbetade de de nya *landsspecifika rekommendationerna*³ och framförde synpunkter på den åtföljande *övergripande noten* till Europeiska rådet.⁴

¹ På grundval av bestämmelserna i artiklarna 148, 150 och 160 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), rådets beslut [2015/772](#) och [2015/773](#) om inrättande av kommittéerna samt [förordning 2024/1263](#) om en effektiv samordning av den ekonomiska politiken.

² Samtliga dokument antogs av kommissionen som en del av [höstpaketet](#) den 25 november 2025. Efter förhandlingar i kommittéerna godkändes eller antogs de av rådet den 9 mars. De slutliga texterna till [rekommendationen om den ekonomiska politiken i euroområdet](#), [rekommendationen om humankapital](#), [den gemensamma sysselsättningsrapporten](#) och [rådets slutsatser](#) finns tillgängliga online.

³ Antogs av kommissionen som en del av [vårpaketet](#) den 3 juni och ska, efter förhandlingar i kommittéerna, godkännas vid mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 29 juni och antas av rådet den 10 juli.

⁴ Den övergripande noten om 2026 års landsspecifika rekommendationer, som utarbetats under ledning av det cypriotiska ordförandeskapet, är avsedd att bidra till de politiska diskussionerna vid Europeiska rådets möte den 18–19 juni.

- De bidrog till utarbetandet av rådets rekommendationer om godkännande av de *medelfristiga finans- och strukturpolitiska planerna*.⁵

Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd granskade också medlemsstaternas framsteg med att genomföra de relevanta landsspecifika rekommendationerna för 2025 och övervakade läget för den sociala konvergensen i EU på grundval av iakttagelserna inom ramen för ramen för social konvergens.⁶ När det gäller den senare integrerades det första steget av analysen i 2026 års gemensamma sysselsättningsrapport, medan det andra steget av analysen offentliggjordes av kommissionen och diskuterades därefter av kommittéerna.⁷

Mot bakgrund av denna aktivitet innehåller **avsnitt 1** i detta yttrande kommittéernas åsikter om styrningen av den europeiska planeringsterminen. I **avsnitt 2** presenteras överväganden om de landsspecifika rekommendationer för 2026 som kommissionen föreslagit och som lades fram för sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd den 4 juni. I **avsnitt 3** fastställs resultatet av utvärderingen av medlemsstaternas framsteg på vägen mot genomförandet av relevanta landsspecifika rekommendationer för 2025 och iakttagelserna inom ramen för social konvergens, i form av tematiska budskap. Motsvarande landsspecifika slutsatser bifogas i **bilagorna**.

⁵ Dessa rådsrekommendationer antas vid Ekofinrådets möten.

⁶ Utformningen av och innehållet i ramen för social konvergens diskuterades i en särskild arbetsgrupp för sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd som var verksam 2022–2023, och beskrivs i [Huvudbudskapen från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd](#) samt i en tillhörande [rapport](#). Båda dokumenten lades fram för ministrarna i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i juni 2023.

⁷ Kommissionen offentliggjorde det andra steget av analysen genom ett [arbetsdokument](#) från kommissionens avdelningar den 21 april. Analysen diskuterades av sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd genom särskilda översyner, vars resultat sammanfattas i avsnitt 3.1.

Avsnitt 1

Den europeiska planeringsterminens styrningsaspekter

Den europeiska planeringsterminen 2026 angav det andra året för genomförandet av EU:s nya ramverk för ekonomisk styrning, i vilket den europeiska pelaren för sociala rättigheter är fast förankrad. I detta sammanhang välkomnade kommittéerna den fördjupade integreringen av ekonomisk politik och sysselsättnings-, kompetens- och socialpolitik i hela planeringsterminen, särskilt i de landsspecifika rekommendationerna för 2026. Denna utveckling bygger på de betydande sysselsättningsmässiga och sociala dimensionerna av de medelfristiga finans- och strukturpolitiska planerna⁸, till vilka sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd på lämpligt sätt fortsatte att bidra vid utarbetandet av rådets rekommendationer om godkännande av deras innehåll. Kommittéerna anser att denna starkare politiska integration är förenlig med deras långvariga arbete med reformer och investeringar i arbetsmarknads-, kompetens- och socialpolitiska åtgärder som drivkrafter för inkluderande ekonomisk tillväxt, produktivitet och konkurrenskraft.⁹

⁸ [Skrivelse från ordförandena för sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd om de medelfristiga finans- och strukturpolitiska planerna](#), som lades fram för ministrarna i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i februari 2025.

⁹ Dessa utmynnade i följande dokument: [Yttrande från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd om mervärdet av sociala investeringar och om den roll som rådet i konstellationen sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor spelar i styrningen av den europeiska planeringsterminen](#) (godkänt av rådet i november 2023), [Rådets slutsatser om arbetsmarknads-, kompetens- och socialpolitiska åtgärders betydelse för motståndskraftiga ekonomier](#) (godkända av rådet i juni 2024), och [Frivilliga vägledande principer för EU:s medlemsstater för att bedöma de ekonomiska effekterna av reformer och investeringar på områdena arbetsmarknad, kompetens och socialpolitik](#) (godkända av rådet i juni 2024).

Under planeringsterminen 2026 infördes den första rekommendationen någonsin om humankapital, en omfattande analys av utmaningar i fråga om kvalitet i arbetet och förnyad tonvikt på att minska fattigdomsrisker, ojämlikhet och social utestängning i linje med EU:s nya strategi för fattigdomsbekämpning.¹⁰ I rekommendationen om humankapital fastställs en förnyad politisk ram för att stärka utvecklingen av humankapitalet i unionen. Den lägger ett starkt fokus, med en förståelse av situationens allvar, på att åtgärda brister inom strategiska sektorer, påskynda erkännandet av kvalifikationer, stärka grundläggande färdigheter, utöka yrkesutbildningen och utbildningen inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik samt i större utsträckning använda kompetensinventering för att stödja övergångar på arbetsmarknaden och konkurrenskraften. Samtidigt – med utgångspunkt i sysselsättningskommitténs yttrande som antogs 2025 och den tillhörande uppdateringen av en övervakningsram¹¹ – har arbets kvalitet systematiskt integrerats i den europeiska planeringsterminen, med en särskild analys i den gemensamma sysselsättningsrapporten 2026 och i landsrapporterna, vilket har lett till landsspecifika rekommendationer som, i förekommande fall, uttryckligen ger politisk vägledning inom alla dess huvuddimensioner. Vårpaketet återspeglar också prioriteringarna i EU:s nya strategi för fattigdomsbekämpning, närmare bestämt när det gäller politiska åtgärder för att minska risken för fattigdom och social utestängning.

¹⁰ [EU:s strategi för fattigdomsbekämpning – Sysselsättning, socialpolitik och inkludering](#), offentliggjord av kommissionen den 6 maj 2026.

¹¹ [Sysselsättningskommitténs yttrande om arbets kvalitets dimensioner](#), som lades fram för ministrarna i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i juni 2025. En uppdaterad övervakningsram kommer att ingå i verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen 2026 som ska översändas till rådet före mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i oktober.

När det gäller planeringsterminens sysselsättningsdimension och sociala dimension utvärderade kommittéerna under hela planeringsterminen 2026 framstegen i fråga om EU:s och medlemsstaternas mål för 2030 avseende sysselsättning, kompetens samt minskad fattigdom och social utestängning.¹² Unionen är i stort sett på god väg att uppnå sitt sysselsättningsmål för 2030, och flera medlemsstater har redan uppnått eller överträffat sina nationella mål. Samtidigt innebär otillräckliga framsteg mot kompetensmålet för 2030 betydande risker för framtiden, mot bakgrund av en ihållande brist på arbetskraft och dämpad produktivitetstillväxt. Kommittéerna uttrycker också oro över att framstegen när det gäller att minska fattigdom och social utestängning fortfarande är otillräckliga och varierar mellan medlemsstaterna, att unionen för närvarande inte är på rätt väg för att uppnå 2030 års mål för fattigdomsminskning och att det finns ihållande skillnader som påverkar personer i utsatta situationer. Kommittéerna ser fram emot att diskutera den kommande handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter under andra halvåret 2026 för att stödja framstegen mot unionens överordnade mål för 2030.¹³

För att stödja kartläggningen av risker och utmaningar för uppåtgående social konvergens bidrog kommittéerna till genomförandet av ramen för social konvergens utifrån analyser som utförts av kommissionen. Efter synpunkter som framförts under tidigare planeringsterminer¹⁴ noterade vissa medlemsstater att det fanns utrymme för ytterligare förbättringar av tidsplanen för det andra steget av analysen, vilket skulle kunna gynnas av att ge mer tid för tekniska dialoger mellan kommissionen och de berörda medlemsstaterna samt av att stärka kopplingarna mellan olika politikområden och mer uttryckligen erkänna den senaste utvecklingen. Genom diskussionerna framkom bilden av en kompromiss mellan att ge mer tid för djupgående tekniska dialoger för att säkerställa deras kvalitet och att säkerställa snabb tillgång till underlag för kommittéernas multilaterala övervakningsöversyner. Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd välkomnar att resultatet av ramen hade införlivats i förslagen till 2026 års landsspecifika rekommendationer och i landsrapporterna, och att de därigenom stödde fastställandet av politiska åtgärder för att främja uppåtgående social konvergens.

¹² Kommittéerna lade fram ett [yttrande om processen för fastställande av nationella mål för 2030](#) för rådet i juni 2022.

¹³ Kommittéerna bidrog till nästa handlingsplan genom [yttrandet om unionens framtida politiska prioriteringar avseende den europeiska pelaren för sociala rättigheter](#), som godkändes av rådet i mars 2024, och under en diskussion i maj 2025.

¹⁴ [Bedömningen av ramen för social konvergens såsom den genomförts på pilotbasis under den europeiska planeringsterminen 2024](#), som diskuterades i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) vid mötet den 2 december 2024.

Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd förde enligt praxis även övergripande diskussioner med arbetsmarknadens parter i EU och företrädare för organisationer i det civila samhället om de politiska prioriteringarna i såväl höstpaketet som vårpaketet. Dessa diskussioner gav upphov till en konstruktiv och omfattande dialog som vederbörligen beaktades vid utarbetandet av detta yttrande. Kommittéerna bekräftar att deltagandet av arbetsmarknadens parter, företrädare för det civila samhället och andra berörda parter i alla skeden av den europeiska planeringsterminen och den nationella politiska beslutsprocessen är en avgörande faktor för att nå framgång med samordningen och genomförandet av den ekonomiska politiken, sysselsättningspolitiken och socialpolitiken. I detta sammanhang kommer sysselsättningskommittén under andra halvåret 2026 att genomföra en särskild översyn av den sociala dialogen för att bedöma framstegen i alla medlemsstater och rapportera till rådet om läget för den sociala dialogen i hela unionen.¹⁵

Slutligen betonar kommittéerna att offentliggörandet av vårpaketet i juni för tredje året i rad ledde till inrättandet av ad hoc-arrangemang på kommitténivå för att säkerställa att rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) på grundval av fördraget deltar i utarbetandet och godkännandet av de nya landsspecifika rekommendationerna. Detta resulterade återigen i begränsad tid för diskussioner med arbetsmarknadens parter och organisationer i det civila samhället inom kommittéerna, en meningsfull analys och medlemsstaternas utarbetande av de nya landsspecifika rekommendationerna samt i att det årliga gemensamma mötet mellan sysselsättningskommittén, kommittén för socialt skydd och kommittén för ekonomisk politik omvandlades till ett hybridmöte. Den pressade tidsplanen för att behandla sysselsättnings- och kompetensaspekterna samt de sociala aspekterna av de landsspecifika rekommendationerna riskerar att undergräva planeringsterminens trovärdighet och negativt inverka på egenansvaret för och ett snabbt genomförande av rekommendationerna. Detta beror på den begränsade tid som står till förfogande för meningsfulla multilaterala diskussioner och för nationella samråd med alla berörda parter, inbegripet arbetsmarknadens parter och organisationer i det civila samhället. Sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd fortsätter att förespråka att en lämplig och förutsägbar tidsplan för offentliggörandet av vårpaketet inrättas och är redo att stödja kommissionen och framtida rådsordförandeskap i detta avseende.

¹⁵ År 2025 enades sysselsättningskommittén om att omstrukturera och utvidga omfattningen av sin översyn av den sociala dialogen i syfte att övervaka genomförandet av [rådets rekommendation från 2023 om stärkt dialog mellan arbetsmarknadens parter i EU](#) i alla medlemsstater, och nationella arbetsmarknadsparter uppmanades att bidra som deltagare i debatten.

Avsnitt 2

Bedömning av kommissionens rekommendationer för 2026 års landsspecifika rekommendationer

De politiska riktlinjerna i vårpaketet 2026 återspeglar ett socioekonomiskt sammanhang som kännetecknas av ökad geopolitisk osäkerhet, allt snabbare tekniska förändringar och ihållande strukturella utmaningar som påverkar unionens konkurrenskraft, produktivitet och sociala sammanhållning. Kommittéerna konstaterar att 2026 års cykel ytterligare befäster en strukturell utveckling av den europeiska planeringsterminen, där konkurrenskraft, resiliens och social rättvisa i allt högre grad hanteras på ett integrerat sätt och där humankapital och social sammanhållning erkänns som förutsättningar för produktivitetstillväxt och ekonomisk stabilitet. Mot denna bakgrund understryker även årets europeiska planeringstermin behovet av att stärka unionens långsiktiga konkurrenskraft och resiliens inom ramen för Europas sociala marknadsekonomi.

Kommittéerna välkomnar att man i de landsspecifika rekommendationerna för 2026 i allt högre grad erkänner reformer och investeringar i humankapital, sysselsättning av hög kvalitet och social inkludering som viktiga drivkrafter för hållbar ekonomisk tillväxt och uppåtgående social konvergens. Inom ansvarsområdet för rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) omsattes detta i ett stort antal förslag till landsspecifika rekommendationer som syftade till att ta itu med arbetskrafts- och kompetensbrist och kompetensglapp, öka deltagandet på arbetsmarknaden, främja sysselsättningens kvalitet, stärka utbildningssystemen, förbättra det sociala skyddet och den sociala inkluderingen, minska fattigdomen och ta itu med utmaningar när det gäller bostäder till överkomliga priser. På det hela taget återspeglar förslagen till landsspecifika rekommendationer för 2026 på ett lämpligt sätt det ömsesidiga beroendet mellan ekonomiska resultat, sociala framsteg och unionens strategiska mål, och ger viktig vägledning på EU-nivå även inför den fleråriga budgetramen 2028–2034.

I 2026 års förslag till landsspecifika rekommendationer läggs särskild vikt vid arbetsmarknadsresultat och arbetskvalitet som väsentliga delar av en konkurrenskraftig och motståndskraftig ekonomi. Medlemsstaterna uppmanas att stärka den aktiva arbetsmarknadspolitiken, stödja övergångar på arbetsmarknaden och öka deltagandet av grupper som är underrepresenterade på arbetsmarknaden. Detta är förenligt med att arbetsmarknadsresultatet inte bara beror på antalet arbetstillfällen, utan även på sysselsättningens kvalitet, som påverkar deltagandet, produktiviteten och dynamiken i arbetskraftsutbudet. I detta avseende erkänns i förslagen på lämpligt sätt vikten av att utöka möjligheterna till kompetenshöjning och omskolning, ta itu med segmenteringen av arbetsmarknaden, förbättra arbetsvillkoren och stärka arbetsmarknadsparternas deltagande i enlighet med nationell lagstiftning och praxis.

De nya rekommendationerna är fortfarande starkt inriktade på utbildning, kompetens och utveckling av humankapital som strategiska tillgångar för Europas framtida välbefinnande och konkurrenskraft. Kommittéerna noterar att kompetenspolitiken i allt högre grad inte bara utformas som sysselsättningspolitiska verktyg, utan som strategiska möjliggörande faktorer för unionens konkurrenskraft, industriella omställning och tekniska suveränitet. Mot bakgrund av den ihållande bristen på arbetskraft och kompetens, den demografiska utvecklingen och den ökande efterfrågan på avancerade digitala färdigheter och kompetens inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik uppmanas medlemsstaterna att stärka utbildningssystemen, utöka möjligheterna till livslångt lärande och förbättra deltagandet i vuxenutbildning. Flera förslag till landsspecifika rekommendationer är inriktade på att förbättra grundläggande färdigheter, öka inkluderingen och kvaliteten i utbildningsutbudet och bättre anpassa utbildningssystemen till arbetsmarknadens behov. Kommittéerna välkomnar erkännandet av att kompetenspolitik är avgörande inte bara för att stödja sysselsättning och social inkludering, utan också för att möjliggöra unionens gröna och digitala omställning och stärka dess strategiska oberoende inom viktiga sektorer.

När det gäller social inkludering och socialt skydd tar förslagen till landsspecifika rekommendationer för 2026 fortsatt itu med utmaningar som rör fattigdom, ojämlikhet, social utestängning och tillräckligheten och hållbarheten hos systemen för socialt skydd, inbegripet tillgången till hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg av god kvalitet.

Kommittéerna välkomnar den fortsatta konvergensen i politiska strategier som kombinerar tillräcklighets- och hållbarhetshänsyn med ökad tonvikt på aktivering, deltagande på arbetsmarknaden och tillgång till sociala tjänster. Kommittéerna välkomnar också den särskilda uppmärksamhet som ägnas åt att förbättra de sociala transfereringarnas och det sociala biståndets effektivitet, täckning och tillräcklighet, särskilt för personer i utsatta situationer och barn som riskerar fattigdom eller social utestängning, i linje med strategin för fattigdomsbekämpning. Medlemsstaterna uppmanas också att förbättra tillgången till samhällsbaserad hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg av god kvalitet, med beaktande av demografiska trender, brist på arbetskraft och territoriella skillnader. I förslagen erkänns på lämpligt sätt att åtgärder som stärker systemen för socialt skydd och social inkludering fortfarande är avgörande för att förebygga och minska fattigdom och social utestängning, säkerställa resiliens, stödja deltagande på arbetsmarknaden för personer i utsatta situationer och bidra till att öka jämställdheten och ta itu med demografiska utmaningar.

Kommittéerna noterar vidare att bostäder till överkomlig kostnad blir allt mer framträdande i planeringsterminen. I flera medlemsstater påverkar boendekostnaderna i allt högre grad arbetskraftens rörlighet, levnadsstandarden och den sociala inkluderingen, utöver de ökande riskerna för utestängning från bostadsmarknaden. Kommittéerna noterar att frågan om bostäder till överkomlig kostnad i allt högre grad erkänns inte bara som en social utmaning utan också som en faktor som påverkar rekryteringssvårigheten, arbetskraftens rörlighet och arbetsmarknadens matchningseffektivitet, med bredare konsekvenser för produktivitetstillväxten och den ekonomiska stabiliteten i hela EU. Förslagen till landsspecifika rekommendationer belyser därför på lämpligt sätt behovet av att ta itu med strukturella hinder som påverkar tillgången till bostäder till överkomlig kostnad, och erkänner de bredare ekonomiska och sociala konsekvenserna av utvecklingen på bostadsmarknaden. Kommittéerna noterar vikten av att säkerställa att integreringen av dessa ytterligare dimensioner inte lägger en orimlig börda på planeringsterminen.

Kommittéerna noterar den fortsatta integreringen av ramen för social konvergens i den europeiska planeringsterminen. Under 2026 års cykel var det tredje året av genomförandet av ramen för social konvergens ett integrerat instrument inom den europeiska planeringsterminen, i linje med förordning (EU) 2024/1263 och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Ramen bidrog till en systematisk och omfattande identifiering av risker och utmaningar för en uppåtgående social konvergens, bland annat genom bilaterala utbyten och multilaterala översyner i kommittéerna i syfte att informera rådet om läget för den sociala konvergensen i EU. Resultaten av ramen har också legat till grund för kommissionens analys och politiska vägledning i vårpaketet 2026.

Slutligen noterar kommittéerna att ett nära samarbete mellan sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd och andra rådgivande kommittéer säkerställdes, trots de ad hoc-arrangemang som behövdes för att slutföra 2026 års förslag till landsspecifika rekommendationer. Samarbetet med Ekofinrådets kommittéer möjliggjorde en effektiv behandling av flera politiska frågor av övergripande karaktär som spänner över ansvarsområdena för både rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) och Ekofinrådet. I linje med gängse praxis ägde diskussionen om utbildnings- och kompetensrelaterade landsspecifika rekommendationer rum i sysselsättningskommittén med deltagande av delegater från utbildningskommittén. Hälsorelaterade landsspecifika rekommendationer diskuterades i kommittén för socialt skydd, där medlemmarna uppmanades att samordna med relevanta experter på nationell nivå.

Avsnitt 3

De viktigaste iakttagelserna om genomförandet av de landsspecifika rekommendationerna för 2025 och om läget i fråga om social konvergens i unionen

Multilateral övervakning är en av de viktigaste uppgifterna för sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd inom ramen för den europeiska planeringsterminen¹⁶. Detta omfattar bland annat¹⁷ en ingående bedömning av de reformer, investeringar och bredare politiska åtgärder som genomförts till följd av de landsspecifika rekommendationer som rådet utfärdat under föregående planeringstermin. Multilateral övervakning spelar därför en viktig roll genom att den stöder medlemsstaternas politiska åtgärder via utbyte av politisk kunskap och bästa praxis och främjar en gemensam förståelse av landsspecifika utmaningar i syfte att informera rådet.

Under 2026 bedömde båda kommittéerna genomförandet av de relevanta landsspecifika rekommendationerna för 2025 och diskuterade och drog slutsatser – inom ramen för social konvergens – om risker och utmaningar för uppåtgående social konvergens i unionen. För alla landsspecifika granskningar baserades slutsatserna på de första synpunkterna från kommissionens avdelningar i det andra steget av analysen som offentliggjordes i april och på medlemsstaternas egen rapportering om de senaste åtgärder som vidtagits, följt av multilaterala bedömningar av dessa åtgärder av andra medlemsstater och kommissionen. De landsspecifika slutsatserna godkändes ömsesidigt och bifogas detta yttrande.

¹⁶ För sysselsättningskommittén grundar sig förfarandet på artiklarna 148 och 150 i EUF-fördraget, medan det för kommittén för socialt skydd grundar sig på artikel 160 i EUF-fördraget.

¹⁷ I sysselsättningskommittén inbegriper den multilaterala övervakningsverksamheten även särskilda översyner av genomförandet av vissa rådsrekommendationer inom ansvarsområdet för rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) som riktar sig till alla medlemsstater. I kommittén för socialt skydd anordnas särskilda tematiska diskussioner eller förmedlas gemensamma rapporter för uppföljning av relevanta rådsrekommendationer.

3.1 Övergripande slutsatser från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd om uppåtgående social konvergens

Den 19–20 maj genomförde sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd en rad översyner av den sociala konvergensen på grundval av kommissionens andra steg i analysen av ramen för social konvergens. Översynerna omfattade nio medlemsstater som enligt kommissionens analys, som offentliggjordes den 21 april, stod inför eventuella risker för den uppåtgående sociala konvergensen, samt genomförandet av de relevanta landsspecifika rekommendationerna för 2025 till dessa medlemsstater. Analysen bidrar till övervakningen av utvecklingen inom sysselsättning, kompetens och socialpolitik i den europeiska planeringsterminen i enlighet med artikel 148 i EUF-fördraget och stöder insatser för att främja uppåtgående social konvergens i hela EU och framsteg mot EU:s mål och de nationella målen för 2030 i samband med den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

- **I det andra steget av analysen av ramen för social konvergens 2026 framhölls en rad till stor del delade risker för den uppåtgående sociala konvergensen i de granskade medlemsstaterna.** Dessa risker erkändes också allmänt i de inbördes diskussionerna, även om trendernas omfattning och riktning skilde sig åt mellan länderna. Översynerna bekräftade att medlemsstaterna genomför ett brett spektrum av reformer och investeringar, i vissa fall även storskaliga strukturella förändringar. Många av de identifierade strukturella utmaningarna fortsätter dock att hämma framstegen mot uppåtgående social konvergens och kräver ytterligare ihållande politiska insatser för att omsätta pågående reformer i mätbara resultat. Det kommer därför att krävas fortsatta insatser för att säkerställa att de pågående reformerna leder till varaktig uppåtgående social konvergens.

- **Utvecklingen på arbetsmarknaden ger en blandad bild.** Även om de övergripande sysselsättningstrenderna fortfarande är positiva i många medlemsstater kvarstår betydande och i vissa fall ökande klyftor för specifika grupper, särskilt kvinnor, ungdomar, personer med funktionsnedsättning och tredjelandsmedborgare. De regionala skillnaderna är också fortfarande uttalade, vilket pekar på fortsatta utmaningar när det gäller att säkerställa mer balanserade arbetsmarknadsresultat mellan regioner och befolkningsgrupper. I vissa fall fortsätter utsatta grupper att uppleva en mindre gynnsam eller till och med försämrad arbetslöshetsdynamik. Samtidigt fortsätter bristen på arbetskraft och kompetensglappet att utgöra strukturella begränsningar i flera medlemsstater. Otillräcklig arbets kvalitet utgör också en risk för arbetsmarknadsresultatet och för uppnåendet av en uppåtgående social konvergens. Det krävs därför fortsatta insatser för att öka deltagandet på arbetsmarknaden, minska segmenteringen och förbättra arbetsvillkoren, bland annat genom stärkt samarbete med arbetsmarknadens parter och välfungerande offentliga arbetsförmedlingar.
- **På området kompetens och utbildning bekräftade översynerna att det finns ihållande och till stor del gemensamma utmaningar, särskilt när det gäller deltagande i vuxenutbildning, grundläggande och digitala färdigheter och andel unga med högst grundskoleutbildning.** Deltagandet i vuxenutbildning ligger fortfarande betydligt under EU:s mål för 2030, vilket begränsar möjligheterna för många arbetstagare och arbetssökande att anpassa sig till omställningar på arbetsmarknaden. Samtidigt som livslångt lärande och kompetenshöjning håller på att utvidgas är deras räckvidd och effektivitet för missgynnade och underrepresenterade grupper fortfarande begränsad. Detta innebär en risk för bestående ojämlikheter i fråga om kompetensutveckling och arbetsmarknadsresultat. Strukturella åtgärder för att minska andelen elever som lämnar skolan med högst grundskoleutbildning är ofta beroende av kapaciteten på systemnivå, inbegripet tillgången till lärare, den institutionella beredskapen och skolornas förmåga att hantera alltmer olika elevprofiler. På det hela taget är det fortfarande en central prioritering i alla medlemsstater att stärka utbildningssystemens kvalitet, inkludering och relevans för arbetsmarknaden.

- **Översynerna belyste ytterligare ihållande sociala utmaningar, särskilt när det gäller fattigdom och social utestängning.** Riskerna är fortfarande höga för specifika befolkningsgrupper, däribland hushåll med barn, personer med funktionsnedsättning och andra grupper i utsatta situationer, vilket ofta förvärras av regionala skillnader i tillhandahållandet av tjänster. Dessa utmaningar fortsätter att påverka den sociala sammanhållningen och den uppåtgående sociala konvergensen och är bland annat kopplade till frågor om förmånernas tillräcklighet, tillgänglighet, utnyttjande och effektiviteten hos systemen för socialt skydd när det gäller att hantera fattigdomsrisker. I synnerhet barnfattigdomen fortsätter att kräva ökad uppmärksamhet, med tanke på dess långsiktiga konsekvenser för lika möjligheter och uppåtgående social konvergens mellan generationerna. Samtidigt ökar den åldrande befolkningen trycket på systemen för långvarig vård och omsorg och tillgången till arbetskraft inom hälso- och sjukvårdssektorn, omsorgssektorn och den sociala sektorn, samtidigt som den medför bredare hållbarhetsutmaningar för systemen för socialt skydd. Reformen av systemen för socialt bistånd och socialt skydd pågår i många medlemsstater, men de befinner sig fortfarande i olika skeden av genomförandet och kommer att kräva fortsatt övervakning och anpassning över tid.

För att ta itu med de ovannämnda utmaningarna genomför medlemsstaterna ett brett spektrum av reformer. Deras effektivitet är dock i stor utsträckning beroende av ett snabbt genomförande, tillräcklig administrativ kapacitet, effektiv samordning mellan olika förvaltningsnivåer och kontinuerliga investeringar i institutionell kapacitet. I synnerhet handlar det om följande:

- I flera fall kräver aktiveringsåtgärder och subventionerade sysselsättningsprogram fortfarande en bedömning av hur effektiva de är när det gäller att stödja en hållbar integration på arbetsmarknaden, särskilt för utsatta grupper. I detta sammanhang är ett mer strategiskt deltagande av arbetsgivare, inbegripet små och medelstora företag, fortfarande avgörande, eftersom de ofta stöter på hinder när det gäller att få tillgång till och utnyttja sysselsättnings- och utbildningsstödåtgärder.
- Översynerna belyste vikten av integrerade strategier som kombinerar aktiveringspolitik, kompetensutveckling, tillräckligt inkomststöd och tillgång till tjänster för att främja ett inkluderande deltagande på arbetsmarknaden och stärka den uppåtgående sociala konvergensen.

- I översynerna underströks också återigen vikten av robusta övervakningsramar, evidensbaserad utformning av politiken och systematisk konsekvensbedömning före, under och efter genomförandet. Sådana verktyg är avgörande för att bedöma reformernas ändamålsenlighet, stödja politiskt lärande i medlemsstaterna och förbättra de sociala investeringarnas effektivitet, samtidigt som de bidrar till en effektiv användning av EU:s finansieringsinstrument, särskilt Europeiska socialfonden+ (ESF+), till stöd för strukturreformer.

Ramen för social konvergens stöder integrerad övervakning av sysselsättning, kompetens och social utveckling genom att bidra till att identifiera risker för den uppåtgående sociala konvergensen i hela EU. Samtidigt skulle ytterligare arbete kunna göras för att stärka kopplingen mellan olika politikområden. Det noterades också att den komprimerade tidsplanen för det andra steget av analysen, i kombination med dess breda tematiska tillämpningsområde och behovet av samordning mellan flera nationella förvaltningar, fortsätter att medföra operativa utmaningar, vilket antyder tidsplanen för framtida planeringsterminer kan förfinas ytterligare.

3.2. Övergripande slutsatser från sysselsättningskommittén

Den 18–19 mars gjorde sysselsättningskommittén, som en del av sin årliga multilaterala övervakningsverksamhet, en översyn av framstegen i genomförandet av 2025 års landsspecifika rekommendationer om utbildning och kompetens. Översynerna visade att medlemsstaterna aktivt genomför många olika reformer som svar på gemensamma EU-omfattande utmaningar, däribland ihållande brist på arbetskraft, särskilt lärarbrist, minskande grundläggande färdigheter, behovet av att påskynda kompetenshöjning och omskolning samt vikten av att locka fler studerande, särskilt kvinnor, till områdena för naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. Även om många av de reformer som lagts fram är ambitiösa och strukturellt relevanta befinner de sig ofta i ett tidigt skede och saknar tillräckliga ramar för samstämmighet och övervakning för att deras fulla effekt ska kunna bedömas.

- **Denna utveckling måste ses mot bakgrund av en jämförelsevis stark arbetsmarknad.** Sysselsättningsgraden är fortsatt hög, arbetslösheten är stabil och EU:s sysselsättningsmål för 2030 verkar vara inom räckhåll. Denna resiliens samexisterar dock med en betydande outnyttjad potential. Kvinnor, ungdomar, äldre arbetstagare, personer med funktionsnedsättning och personer med invandrarbakgrund är fortfarande inte tillräckligt integrerade i arbetslivet i många medlemsstater. Detta tyder på att arbetsmarknaderna, trots positiva sammanlagda resultat, ännu inte fullt ut mobiliserar tillgängligt humankapital. Mot bakgrund av strukturell brist på arbetskraft och demografiska förändringar utgör detta ett stort hinder för framtida tillväxt, konkurrenskraft och social sammanhållning.

- **Mot denna bakgrund framstår kompetens som en central strukturell utmaning.** Sjunkande läs- och skrivkunnighet och räknefärdighet bland både studenter och vuxna tyder på en oroande urholkning av grundläggande färdigheter, med direkta konsekvenser för anställbarhet, produktivitet och långsiktig tillväxtpotential. Samtidigt ligger deltagandet i vuxenutbildning fortfarande under EU:s mål för 2030, vilket tyder på att systemen för omskolning och fortbildning ännu inte fungerar i den omfattning eller med den intensitet som krävs. Sammantaget pekar dessa trender på svagheter i de nationella utbildningssystemen, från grundutbildning till livslångt lärande, som begränsar enskilda personers förmåga att anpassa sig till föränderliga behov på arbetsmarknaden. En gedigen kompetensinventering och prognostisering är avgörande för att effektivt kunna förutse, förebygga och ta itu med den nuvarande och framtida bristen på arbetskraft och kompetens.
- **Insatser för att stärka digital och grön kompetens samt främja vägar till kompetens inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik återspeglas i allt högre grad i de nationella reformagendorna, vilket visar på ett gemensamt erkännande av deras strategiska betydelse.** Dessa insatser är dock ofta inte tillräckligt integrerade för att skapa systemeffekter. Dessutom gör den begränsade tillgången till utfallsuppgifter det svårt att bedöma om politiken på ett effektivt sätt förbättrar deltagandet, slutförandet och relevansen för arbetsmarknaden. Detta är särskilt tydligt inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik, där ett ökat kvinnligt deltagande fortfarande är ett gemensamt mål, men där framstegen är beroende av mer sammanhängande och hållbara strategier som omfattar tidig utbildning, vägledning och karriärvägar.

- **Yrkesutbildning och läraryrket utgör två viktiga faktorer för att systemen ska ge resultat, men båda står inför strukturella flaskhalsar.** Yrkesutbildningssystemen fortsätter att spela en viktig roll när det gäller att främja arbetsmarknadens anpassningsbarhet, särskilt där arbetsplatsförlagt lärande är välutvecklat. Skillnaderna i attraktionskraft, relevans och användning är dock fortfarande betydande mellan medlemsstaterna, vilket tyder på ojämna framsteg. Samtidigt framstår lärarbristen som ett av de mest akuta hindren för utbildningssystemen. Åldrande arbetskraft, rekryteringsutmaningar, arbetsvillkor och yrkets attraktionskraft påverkar tillgången på kvalificerade lärare. Åtgärder för att förbättra arbetsvillkoren och minska arbetsbördan är viktiga, men det behövs en mer övergripande och framåtblickande strategi för att ta itu med rekrytering, bibehållande av personal, yrkesmässig utveckling och karriärutsikter.
- **Längs hela utbildningskedjan kvarstår flera utmaningar.** Deltagandet i förskoleverksamhet och barnomsorg har ökat under det senaste årtiondet, men är överlag fortfarande otillräckligt, särskilt för barn från mindre gynnade förhållanden och med invandrabakgrund, vilket får konsekvenser för senare utbildningsresultat och integration på arbetsmarknaden. Andelen unga med högst grundskoleutbildning fortsätter att minska, men det finns fortfarande stora skillnader mellan olika befolkningsgrupper och regioner, och mindre gynnade elever löper större risk att hoppa av skolan. Samtidigt måste utbildningssystemen i allt högre grad tillgodose en växande andel elever med särskilda behov, vilket ökar efterfrågan på inkluderande strategier, lämpliga stödstrukturer och tillräcklig personal. Sammantaget understryker denna utveckling behovet av en starkare grund, bättre kontinuitet i alla skeden av lärandet och mer inkluderande utbildningssystem.

- **Trots dessa utmaningar fortsätter andelen som fullföljer högre utbildning att öka, vilket bidrar till en alltmer kvalificerad befolkning.** Det finns dock fortfarande omfattande ojämlikheter, eftersom den socioekonomiska bakgrunden fortsätter att ha ett starkt inflytande på utbildningsresultaten. Samtidigt tenderar medlemsstater med bättre övergripande resultat att uppvisa mindre skillnader, vilket tyder på att kvalitet och rättvisa förstärker varandra. Detta belyser vikten av politiska strategier som förenar hög kvalitet med inkludering, i stället för att betrakta dem som konkurrerande mål.
- **På det hela taget visade översynerna på en tydlig slutsats: reformarbetet pågår, men har ännu inte nått den omfattning, integration eller mognadsgrad som krävs för att åstadkomma en systemförändring.** Reformerna på detta område kräver tid för att ge mätbara resultat. I detta sammanhang är övervaknings- och utvärderingssystemen fortfarande underutvecklade. Även om många reformer innebär att övervakningsramar och konsekvensbedömningar införs är dessa ofta ännu inte operativa. Detta begränsar möjligheten att bedöma effektiviteten, särskilt när det gäller att nå underrepresenterade grupper, och försvagar evidensbasen för politiska anpassningar. Dessutom har de offentliga investeringarna i utbildning som andel av BNP minskat under de senaste åren, vilket gör det ännu viktigare att säkerställa att tillgängliga resurser används strategiskt och effektivt. Mot denna bakgrund kan ömsesidigt lärande på EU-nivå och EU:s finansieringsinstrument spela en viktig kompletterande roll när det gäller att stödja utformningen av reformer, stärka kvalitetsinriktade investeringar och förbättra de långsiktiga resultaten.

Den 29–30 april granskade sysselsättningskommittén, som en del av sin årliga multilaterala övervakningsverksamhet, framstegen i genomförandet av 2025 års landsspecifika rekommendationer om deltagande på och obalanser på arbetsmarknaden, beskattning av arbete, segmentering av arbetsmarknaden och social dialog. Översynerna visade att medlemsstaterna vidtar åtgärder för att ta itu med gemensamma strukturella utmaningar, bland annat brist på arbetskraft och kompetens, lågt deltagande på arbetsmarknaden bland vissa grupper, ihållande segmentering och behovet av att stärka den sociala dialogen och kollektivförhandlingarna. De åtgärder som lades fram var ofta relevanta och, i vissa fall, långtgående, men många befinner sig fortfarande i ett tidigt skede av genomförandet och det kommer att krävas tid, liksom en gedigen uppföljning och utvärdering, för att fullt ut kunna bedöma deras effektivitet.

- **På det hela taget pekade översynerna på en situation där arbetsmarknaderna totalt sett fungerar väl, men där strukturell ineffektivitet fortsätter att begränsa både inkluderingen och den effektiva fördelningen av arbetskraft.** Kvinnor, ungdomar, äldre arbetstagare, lågkvalificerad arbetskraft, personer med funktionsnedsättning och personer med invandrarbakgrund är fortfarande inte tillräckligt integrerade i arbetslivet i många medlemsstater. Deras underrepresentation fortsätter att hämma arbetskraftsutbudet, särskilt mot bakgrund av en åldrande befolkning, ihållande brist på arbetskraft och begränsad regional rörlighet. Detta tyder på att arbetsmarknaderna, trots positiva sammanlagda resultat, ännu inte fullt ut mobiliserar tillgängligt humankapital, och att det krävs ytterligare riktade och varaktiga insatser för att säkerställa att förbättringar omsätts i mer inkluderande resultat.

- **Bristen på arbetskraft och kompetensglappet är fortfarande betydande och pekar på strukturella klyftor mellan utbudet och efterfrågan på arbetskraft.** För att ta itu med dessa utmaningar krävs inte bara effektiva matchningsmekanismer, utan också en starkare samordning mellan arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att stärka den aktiva arbetsmarknadspolitiken, bland annat genom förbättrat stöd till arbetssökande, yrkesvägledning och mer integrerat tillhandahållande av tjänster, särskilt genom omstrukturerade offentliga arbetsförmedlingar och strategier med en enda kontaktpunkt. Ett stärkt samarbete mellan arbetsgivare och utbildningsanordnare, med stöd av gedigen kompetensinventering, framstår som en viktig förutsättning för att säkerställa att kompetensutvecklingen svarar mot både nuvarande brister och framtida efterfrågan på arbetsmarknaden. Dessutom framhölls att det är viktigt att locka utländska talanger och förbättra erkännandet av yrkeskvalifikationer som viktiga kompletterande åtgärder för att ta itu med bristen på arbetskraft.
- **Utöver matchningsmekanismer är förbättrad tillgång till tjänster som kan öka deltagandet på arbetsmarknaden fortfarande en avgörande möjliggörande faktor.** Tillgången till förskoleverksamhet och barnomsorg samt långvarig vård och omsorg spelar en viktig roll i att främja deltagandet på arbetsmarknaden, särskilt bland kvinnor och personer med omsorgsansvar. Förskoleverksamhet och barnomsorg av god kvalitet bidrar också till förbättrade långsiktiga resultat, särskilt för mindre gynnade barn, genom att stödja utbildningsresultat och framtida kompetensutveckling. Mer allmänt understryker översynerna vikten av att kombinera aktiveringsåtgärder med lämpliga stödtjänster, eftersom vissa personer fortfarande möter praktiska hinder – kopplade till fattigdom, omsorgsansvar eller andra sårbarheter – som begränsar deras förmåga att delta fullt ut på arbetsmarknaden.

- **Samtidigt är utbildnings- och kompetenshöjningspolitiken fortfarande central för att ta itu med bristande överensstämmelse och stödja omställningar.** Hur effektiv den är beror inte bara på tillgången, utan också på hur relevant och tillgänglig den är under hela livet. Åtgärder för att främja yrkesmässig rörlighet och fortbildning lyftes fram, bland annat initiativ som riktar sig till små och medelstora företag och insatser för att stödja arbetskraftens anpassning i samband med tekniska förändringar, inbegripet den ökande användningen av AI. I detta sammanhang spelar offentliga arbetsförmedlingar och arbetsmarknadens parter en viktig roll när det gäller att identifiera framväxande behov, underlätta tillgången till utbildning och stödja övergångar, särskilt för personer i utsatta situationer.
- **För att ta itu med dessa utmaningar krävs också ytterligare framsteg när det gäller att ta itu med segmenteringen av arbetsmarknaden och säkerställa att beskattningen av arbete stöder inkluderande sysselsättningsresultat.** Ihållande segmentering bidrar till underrepresentationen av vissa grupper genom att förstärka både inträdeshinder och skillnader i arbets kvalitet. Det är svårt att inom de politiska ramverken hitta en balans mellan flexibilitet för arbetsgivare och arbetstagare utan att bidra till en uppdelning av arbetsmarknaden, vilket understryker behovet av att förbättra arbetsvillkoren och minska riskerna för arbets kvaliteten i alla anställningsformer, bland annat genom att ta itu med alltför osäkra eller fragmenterade arbetsformer. Beskattningen av arbete har ett nära samband med denna dynamik och spelar en viktig roll när det gäller att skapa incitament att arbeta och anställa. Översynerna bekräftade vikten av att utforma skattesystem som stöder deltagande på arbetsmarknaden och undviker att skapa arbetslöshets- och bidragsfällor, särskilt för kvinnor och ungdomar, utan att öka segmenteringen mellan olika typer av sysselsättning. Att säkerställa samstämmighet mellan beskattningen av arbete och bredare arbetsmarknadsmål, bland annat genom noggrann bedömning av fördelningseffekter, är därför fortfarande avgörande för att stödja mer inkluderande och välfungerande arbetsmarknader.

- **En återkommande övergripande fråga rör behovet av kontinuerlig övervakning för att bedöma effekterna av politikens utformning och genomförande.** Flera medlemsstater har inlett omfattande reformer, bland annat omfattande ändringar av arbetslöshetsförmåner eller strukturer för offentliga arbetsförmedlingar. Dessa reformer kommer dock att kräva kontinuerlig övervakning för att man ska kunna bedöma deras effektivitet, särskilt när det gäller underrepresenterade grupper. Mer allmänt begränsar avsaknaden av robusta övervakningsverktyg och systematiska konsekvensbedömningar, både på förhand och i efterhand, förmågan att utvärdera vad som fungerar, skala upp effektiva åtgärder och anpassa politiken vid behov. Detta är fortfarande ett stort hinder för att förbättra politikens effektivitet.
- **Slutligen beror också reformernas effektivitet inom dessa områden på kvaliteten på den sociala dialogen och på parternas deltagande.** En välfungerande social dialog och kollektivförhandlingar spelar en viktig roll för att stödja deltagandet på arbetsmarknaden, förbättra matchningsresultaten och ta itu med segmenteringen genom att säkerställa att politiken bygger på arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov. Även om alla medlemsstater erkänner den sociala dialogens betydelse varierar dess struktur, täckning och effektivitet avsevärt mellan länderna. I flera fall tyder den minskade kollektivavtalsäckningen och fackföreningstätheten på att grundvalarna försvagas, samtidigt som arbetsgivarnas representation förblir relativt stabil. I vissa sammanhang är arbetsmarknadsparternas deltagande fortfarande begränsat och samråden riskerar att bli alltför formalistiska, vilket minskar deras inverkan på politikens utformning och genomförande. Detta belyser att ett meningsfullt och snabbt engagemang från arbetsmarknadens parter och det civila samhället är avgörande inte bara för efterlevnaden, utan också för att förbättra reformernas kvalitet, legitimitet och effektivitet. Insatser för kapacitetsuppbyggnad, bland annat genom stöd från ESF +, kan bidra till att stärka dessa processer, men deras långsiktiga hållbarhet är fortfarande en viktig faktor.

3.3. Övergripande slutsatser från kommittén för socialt skydd

Under planeringsterminen 2026 genomförde kommittén elva översyner av landsspecifika rekommendationer som rådet utfärdade 2025, inom de politikområden som omfattas av dess behörighet. I de landsspecifika rekommendationerna behandlades särskilda utmaningar på områdena pensioner, hälso- och sjukvård, långvarig vård och omsorg samt socialt skydd och social inkludering, inbegripet bostäder till överkomlig kostnad och energifattigdom. På grundval av den ram för social konvergens som fastställs i den gemensamma sysselsättningsrapporten 2026 granskades dessutom de nio länder som omfattas av andra steget av analysen i sysselsättningskommitténs och kommittén för socialt skydds gemensamma översyner av ramen för social konvergens, som även omfattade 2025 års landsspecifika rekommendationer, inbegripet de som rör bostäder till överkomlig kostnad och utmaningar i fråga om energifattigdom. Alla landsspecifika granskningar baserades på medlemsstaternas rapportering om de senaste åtgärder som vidtagits, åtföljt av andra medlemsstaters och kommissionens bedömning av dessa åtgärder.

De landsspecifika översynerna den 18–19 mars och 21–22 april kompletterades med olika övergripande delar av den multilaterala övervakningen, med stöd av motsvarande tematiska diskussioner som anordnades vid mötena i kommittén för socialt skydd. I detta sammanhang höll kommittén för socialt skydd en ingående tematisk diskussion vid sitt möte i mars om att ”anpassa det sociala skyddet till demografiska förändringar och arbetsmarknadsförändringar” i samband med politiken för pensioner, för hälso- och sjukvård och för långvarig vård och omsorg. Vid kommitténs möte i april anordnades en övergripande diskussion om att ”åtgärda utestängning från bostadsmarknaden: tillgången till lämpligt och tryggt boende till överkomlig kostnad”. De övergripande slutsatserna bygger på resultaten från de parallella workshopparna i landsöversynerna och de tematiska slutsatserna från de ovannämnda diskussionerna.

- **På området socialt skydd har frågor om finanspolitisk hållbarhet stått högt på dagordningen i många år, tillsammans med tillräcklighetsproblem i många EU-länder.** En snabbt åldrande befolkning och en arbetsmarknad i ständig förändring sätter ytterligare press på det sociala skyddets tillräcklighet och finansiering. Under den tematiska diskussionen undersökte man vilka strategier som kan införas för att säkerställa att det sociala skyddet på ett ändamålsenligt sätt bidrar till motståndskraftiga samhällen och att dess finansiering anpassas till föränderliga behov och resursbegränsningar under de kommande åren.

- **Samspelet mellan sociala tjänster och kontantförmåner är fortfarande en viktig aspekt.** Effektiv samordning av och integration mellan hälso- och sjukvårdssystemen, systemen för långvarig vård och omsorg och pensionssystemen är avgörande för att förbättra hållbarheten, rättvisan och jämlikheten i det sociala skyddet i ett åldrande samhälle. En sådan integrerad strategi märks särskilt i nyligen genomförda reformer, där man eftersträvar synergier mellan förmåner och ett integrerat tillhandahållande av tjänster för att tillgodose individuella behov och fokusera på aktivering.
- **Att investera i förebyggande åtgärder för god hälsa och livslånga strategier som syftar till att investera i människor under hela livet är en annan viktig aspekt av reformerna av det sociala skyddet.** Att hantera utmaningarna med en åldrande befolkning, åtgärder för ett hälsosamt och aktivt åldrande och ett längre arbetsliv, i kombination med pensionsreformer som syftar till att öka incitamenten att skjuta upp pensioneringen, begränsa incitamenten för förtidspensionering och utveckla tilläggspensioner är grundläggande. Diversifiering av finansieringen av pensioner och långvarig vård och omsorg och incitament för sysselsättningsmöjligheter fram till och efter pensioneringen är avgörande. Synergier mellan hälso- och sjukvårdssystemen och systemen för långvarig vård och omsorg är nödvändiga för att öka kostnadseffektiviteten och tillgodose den ökade efterfrågan som beror på att livslängden lyckligtvis förväntas öka.
- **För att bemöta utmaningarna i fråga om tillgång till förmåner och tjänster bör systemen för socialt skydd dessutom anpassas till nya förhållanden på arbetsmarknaden i linje med rekommendationen om tillgång till socialt skydd.** Kopplingarna mellan den ekonomiska politiken, finanspolitiken, sysselsättningspolitiken och systemet för socialt skydd måste beaktas vid utarbetandet av reformer, liksom digitaliseringens roll för att effektivisera, samtidigt som risker knutna till den digitala klyftan bör hanteras på lämpligt sätt. Medlemsstaterna hanterade sina utmaningar genom att svara på sina landsspecifika rekommendationer med relevanta åtgärder och gjorde vissa framsteg. Viktiga steg har tagits, i synnerhet rörande en robust politik och ansvar på flera nivåer.

- **I översynerna betonades att hälso- och sjukvårdsåtgärder för att förbättra primärvården och den förebyggande vården samt för att säkerställa en hållbar personalsituation inom hälso- och sjukvården är relevanta för att nå bättre hälsoresultat och förbättra tillgången och resiliensen.** Förebyggande vård och en mer utbredd användning av e-hälsolösningar verkar vara nyckelfaktorer för att säkerställa finansiell hållbarhet. Syftet med reformerna är att få till stånd ett paradigmskifte, från reaktiv till proaktiv hälso- och sjukvård, samtidigt som man även överväger att skärpa reglerna för sjukpenning. Olika investeringar i hälso- och sjukvårdsinfrastruktur via faciliteten för återhämtning och resiliens och annan EU-finansiering har planerats, samtidigt som ytterligare insatser för att stärka hälso- och sjukvårdssystemens resiliens, särskilt när det gäller hälso- och sjukvårdspersonal, fortfarande skulle kunna övervägas.
- **Förbättrad tillgång till långvarig vård och omsorg till överkomlig kostnad eftersträvas genom reformer i riktning mot mer personcentrerade och samhällsbaserade tillvägagångssätt, inbegripet hemvård och dagvård, utökad finansiering genom obligatorisk försäkring samt åtgärder för att göra arbeten inom vårdsektorn mer attraktiva och behålla befintlig personal.** Medlemsstaterna håller på att införa stipendieprogram, utforska en effektivare arbetsorganisation med tvärprofessionella team och bättre planeringsmekanismer för fördelning av arbetsstyrkan, förbättra erkännandet av yrkeskvalifikationer, bland annat för en snabbare integration av tredjelandsmedborgare och rörlig arbetskraft samt åtgärder avseende arbete av god kvalitet, inbegripet balansen mellan arbete och privatliv. Åtgärder för att stödja informella vårdgivare, såsom ledighet för närståendevård, upplysningskampanjer om rättigheter och bidrag till närståendevårdare, har införts. Utmaningar kvarstår dock, exempelvis behovet av att hantera de växande behoven och de regionala skillnaderna. God samordning mellan hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg, förebyggande strategier, effektivisering av systemen för hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg och säkerställande av en hållbar finansiering av dem är några av de viktigaste politiska verktygen för att stärka resiliensen och effektivt bemöta växande demografiska utmaningar och vårdutmaningar.

- **I syfte att hantera pensionssystemens finanspolitiska hållbarhet och samtidigt säkerställa tillräcklighet med tanke på den demografiska förändringen har en rad olika alternativ undersökts, såsom att höja den faktiska pensionsåldern, förlänga arbetslivet med arbetsmarknadsåtgärder och incitament i pensionssystemet samt diversifiera finansieringen.** Diversifiering kan uppnås bland annat genom reformer som väntas höja avgifterna till fonderade pensioner för att upprätthålla en tillräcklig förmånsnivå genom att stärka tjänstepensionerna och ge pensionsinstituten i den privata sektorn fler investeringsalternativ. Social hållbarhet och därmed tillräcklighet är fortfarande viktig, och medlemsstaterna har för avsikt att behålla denna strategi för att undvika fattigdom bland äldre och säkerställa tillräckliga åldersinkomster.
- **När det gäller social inkludering ökar utmaningarna i fråga om bostäder, och därför samlades information in om nyligen genomförda nationella åtgärder eller reformer för att hantera problemen med utestängning från bostadsmarknaden.** Man undersökte i vilken utsträckning politiken för inkomststöd och tillhandahållandet av sociala tjänster, sysselsättningstjänster och hälso- och sjukvårdstjänster bidrar till att förebygga utestängning från bostadsmarknaden och stödja personer i hemlöshet. Medlemsstaterna reflekterade över befolkningsgrupper som drabbas oproportionerligt hårt av den begränsade tillgången till bostäder till överkomlig kostnad eller av utestängning från bostadsmarknaden, och särskilda åtgärder har vidtagits eller planeras för att tillgodose behoven hos befolkningsgrupper i utsatta situationer.

- **Översynerna visade på likheter mellan medlemsstaterna när det gäller utsatta grupper: många medlemsstater nämnde ungdomar, personer med psykisk ohälsa eller narkotikamissbruk och personer med invandrarbakgrund, men även andra specifika grupper såsom personer som nyligen separerat.** Vissa rapporterade problem med områdesberoende skillnader, vilket belyser fenomenet med korttidsuthyrning i turistområden som begränsar bostadsbeståndet för de bofasta. Flera länder rapporterade om nationella strategier för att bekämpa hemlöshet, varav många tillämpar ”bostad först”-metoden. Intressanta exempel som bygger på en annan logik nämndes också, där fokus låg på sysselsättning som därefter kompletteras med boendestöd. Det är främst bostadsbristen som ger upphov till eftersläpningen när det gäller att tillhandahålla bostäder till överkomlig kostnad. Det behövs betydande investeringar inom sektorn, i synnerhet större möjligheter till subventionerade bostäder. För att komplettera byggandet av subventionerade bostäder till överkomlig kostnad i regioner med höga fastighetspriser har bostadsbidrag och tillfälliga hyressubventioner för de mest utsatta hushållen tillämpats eller övervägts. Andra rapporterade om att man aktiverar det tillgängliga utbudet och hjälper människor att hitta bostäder genom ett starkare besittningsskydd som innebär en större stabilitet för hyresgäster.
- **Energifattigdom är fortfarande en strukturell utmaning i många EU-länder, både på vintern och sommaren.** De rapporterade åtgärderna består av en kombination av politiska ramar och riktade bidrag. Renovering för bättre energieffektivitet är avgörande för att hantera de strukturella bakomliggande orsakerna till energifattigdom genom att permanent minska energiefterfrågan och därmed energiutgifterna. Det kan dock vara särskilt utmanande för dem som lever i fattigdom att göra sådana investeringar privat. Lösningarna behöver gå utöver de vanliga systemen, med bättre inriktning på utsatta hushåll genom stödåtgärder, inbegripet god samordning med den sociala sektorn, och rådgivning för att förbättra den allmänna kunskapen om energi och stärka det ekonomiska stödet.

- **Utmaningar när det gäller social inkludering kvarstår när det gäller barnfattigdom. Det behövs en bred helhetssyn i arbetet för att förebygga och minska barnfattigdomen och även för att undanröja hinder för föräldrarnas sysselsättning.** Tillhandahållande av förskoleverksamhet och barnomsorg av hög kvalitet med särskilt stöd till barn med sämre socioekonomiska förutsättningar är en viktig faktor. Pågående åtgärder syftar till att hantera de dåliga och allt sämre utbildningsresultaten, särskilt för missgynnade grupper, samt verka för lika möjligheter för alla barn och minska nackdelarna på grund av socioekonomisk bakgrund, inbegripet språksvårigheter. Reformerna kräver ökade investeringar i kvalitet och i det totala antalet platser i förskoleverksamhet och barnomsorg, kompletterat med laglig rätt till heldagsomsorg och utbildning för barn i låg- och mellanstadiet. På det hela taget är det viktigt att genomförandet övervakas noggrant till stöd för den fortsatta politiska utvecklingen, inbegripet att hitta lösningar för hållbar finansiering.

I många av granskningarna bedömdes genomförandet av landsspecifika rekommendationer som varit formulerade på liknande sätt under tidigare cykler av den europeiska planeringsterminen, vilket visar att de utmaningar som observerats är långsiktiga och strukturella. Diskussionerna har visat att de granskade medlemsstaterna erkänner de utmaningar som identifierats och håller på att vidta särskilda åtgärder för att undersöka problemen och förbereda lämpliga politiska åtgärder. Kommittén för socialt skydd välkomnade de rapporterade åtgärderna och ser positivt på medlemsstaternas insatser. Samtidigt har diskussionerna i kommittén visat att ytterligare åtgärder kommer att behövas för att fullt ut möta kraven i de landsspecifika rekommendationerna, eftersom de rapporterade åtgärderna i många fall ännu inte har genomförts, medan lagstiftningsprocessen i andra fall befinner sig i ett tidigt skede.

Bilagor:

1. Landsspecifika slutsatser från sysselsättningskommitténs och kommittén för socialt skydds översyner av den sociala konvergensen 2026.
2. Landsspecifika slutsatser från sysselsättningskommitténs multilaterala övervakningsöversyner 2026.
3. Landsspecifika slutsatser från kommittén för socialt skydds översyner av det multilaterala genomförandet 2026.